

Teza: wymóg orzeczenia kasatoryjnego

Wydanie przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzeczenia reformatoryjnego, zaostrzającego wymierzoną w pierwszej instancji karę dyscyplinarną nie było dopuszczalne w sytuacji, gdy wyrok został wydany w trybie konsensualnym, a odwołanie na niekorzyść obwinionego złożył Minister Sprawiedliwości, a więc uprawniony podmiot nie będący stroną konsensusu. Tylko wydanie orzeczenia kasatoryjnego gwarantuje zachowanie zasad rzetelnego procesu w stosunku do stron uczestniczących w konsensusie.

Sygn. akt WO-163/17

ORZECZENIE

z dnia 26 lutego 2018 r.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie w składzie:

Przewodniczący: SWSD Krzysztof Górecki

Sędziowie: SWSD Joanna Maruszewska /sprawozdawca/

SWSD Michał Łukasik

Protokolant: Aneta Stefańska

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Sławomira Pilipca

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2018 r. na rozprawie

sprawy radcy prawnego T. C.

obwinionego o naruszenie art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, w zw. z art. 4 ust. 1, art. 5, art. 6 i art. 14 ust. 1 Zasad Etyki Radcy Prawnego (stanowiących załącznik do uchwały Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 31 marca 2004 r nr 45/VI/2004)

w związku z odwołaniem Ministra Sprawiedliwości od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z dnia 12 września 2016 r. sygn. akt D 45/2016

orzeka:

1) uchyła orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP we Warszawie z dnia 12 września 2016 r., sygn. akt D 45/2016 i sprawę przekazuje temu sądowi do ponownego rozpoznania,

2) rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w kwocie 1.200,00 zł (słownie: jeden tysiąc dwieście złotych) pozostawia Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu w OIRP w Warszawie

Uzasadnienie

Obwiniony radca prawny T. C. został uznany winnym na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 23 listopada 2011 r. wydanym w sprawie sygn. akt (...) tego, że jako aplikant radcowski w okresie co najmniej od 11 grudnia 2006 r. do 28 maja 2007 r. w Warszawie, będąc pracownikiem kancelarii radcy prawnego J. M. (2) ułatwił radcy prawnemu J. M. (2) wykonującemu czynności polegające na doradztwie i wykonywaniu czynności prawnych związanych z nabyciem nieruchomości położonej w W. przy ul. (...) (...) na rzecz Ambasady Arabskiej Republiki Egiptu, która zamierzała nabyć te grunty z przeznaczeniem na budowę swojej ambasady w RP. Działając w ten sposób ułatwił popełnienie przestępstwa oszustwa w stosunku do mienia znacznej wartości i wyrządzenia szkody majątkowej w wielkich rozmiarach w kwocie 1.420.003,20 EURO na szkodę Arabskiej Republiki Egiptu w ten sposób,

że postępując zgodnie z wytycznymi J. M. (2) jako pełnomocnik strony transakcji I. M., doprowadził do zawarcia umowy przedwstępnej pomiędzy oferentem a wymienioną, po czym wyraził zgodę na cofnięcie wniosków o wpis praw i roszczeń wynikających z powołanej umowy na jej rzecz i wskazała B. C. jako uprawnionego do nabycia przedmiotu umowy za kwotę 1.199.996,80 EURO, a następnie jako pełnomocnik zbywcy wynegocjował z członkami Komitetu Funduszu Finansowania Budynków MSZ Egiptu za granicą kwotę sprzedaży 2.620.000 EURO znacznie przewyższającą wartość nieruchomości, mając świadomość, że rzeczywistym oferentem nieruchomości położonej przy ul. (...) w W. jest J. M. (2), tj. czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k., art. 296 § 2 i 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 19 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 33 § 2 k.k. i wymierzył oskarżonemu T. C. karę 2 lat pozbawienia wolności i 200 stawek dziennych grzywny po 500 złotych stawka. Sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary pozbawienia wolności wobec T. C. na okres próby, orzekł zaliczenie na poczet kary grzywny okresu jego tymczasowego aresztowania oraz zobowiązał oskarżonego do częściowej naprawy szkody wyrządzonej Arabskiej Republice Egiptu do wysokości 15 tys. zł.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2012 r. o sygn. akt II AKa 200/12 orzekł dodatkowo wobec radcy prawnego T. C. zakaz wykonywania zawodu radcy prawnego i adwokata przez okres 3 lat.

Fakt popełnienia przestępstwa stał się przyczyną wszczęcia przez rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie w dniu 8 stycznia 2010 r. postępowania dyscyplinarnego. Po przeprowadzeniu postępowania dochodzenia dyscyplinarnego Rzecznik skierował do Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego wniosek z dnia 13 czerwca 2016 r. o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego.

Obwiniony w toku rozprawy głównej przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym w Warszawie o sygn. akt D 45/2016 przyznał się do popełnienia deliktu dyscyplinarnego i złożył wniosek o wydanie orzeczenia wymierzającego karę półtora roku zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego oraz dodatkowo zakaz wykonywania patronatu na okres lat pięciu.

Sąd I Instancji mając na uwadze przyznanie się obwinionego do winy i jego postawę w toku procesu zmierzającą do przyspieszenia postępowania uznał go winnym i orzekł karę zawieszenia wykonywania zawodu na okres 1,5 roku oraz dodatkowo orzekł zakaz wykonywania patronatu na czas 5 (pięciu) lat oraz obciążył go kosztami postępowania w sprawie.

Od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego w Warszawie odwołanie wniósł Minister Sprawiedliwości, który podniósł zarzut rażącej niewspółmierności kary, uznając ją za zbyt łagodną. Zdaniem Ministra orzeczona adekwatną w stosunku do popełnionego deliktu winna być zastosowana kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu.

Orzeczeniem z dnia 31 marca 2017 r. Wyższy Sąd Dyscyplinarny zmienił zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej kary w ten sposób, że wymierzył obwinionemu radcy prawnemu T. C. na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 4 ustawy o radcach prawnych karę zawieszenia prawa wykonywania zawodu radcy prawnego na czas 3 (trzech) lat oraz dodatkowo na podstawie art. 65 ust 2b ustawy o radcach prawnych orzekł zakaz wykonywania patronatu na czas 5 (pięciu) lat. Ponadto Wyższy Sąd Dyscyplinarny zasądził od obwinionego koszty postępowania odwoławczego w zryczałtowanej kwocie 1000 zł.

Od powyższego orzeczenia Główny Rzecznik Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych wniósł kasację do Sądu Najwyższego, zaskarżając orzeczenie w całości na korzyść obwinionego T. C..

Zaskarżonemu orzeczeniu w oparciu o art. 62² ustawy z dnia 6 lipca 1892 r., Dz. 2016 poz. 233 z dnia 25.02.2016 r. (dalej: u.r.p.) w zw. z art. 532 § 1 K.P.K. w zw. z art. 74¹ u.r.p. zarzucił:

1.

rażące i stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą naruszenie art. 447 § 5 K.P.K. w zw. z art. 741 u.r.p. poprzez uznanie, iż jest możliwe podniesienie zarzutu rażącej niewspółmierności kary orzeczonej wydanym w orzeczeniu, które zostało orzeczone w trybie konsensualnym;

2.

rażące i mające istotny wpływ na jego wydanie naruszenie art 440 K.P.K. w zw. z art. 62 u.r.p. w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP poprzez naruszenie zasady dwuinstancyjności postępowania, który gwarantuje stronie/obwinionemu radcy prawnemu prawo do obrony - poprzez zmianę orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego na niekorzyść obwinionego pomimo, że zapadłe orzeczenia przed Sądem I instancji zostało wydane w trybie konsensualnym

Ponadto wniósł o uchylenie orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego i utrzymanie w mocy wyroku Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego lub ewentualnie uchylenie wyroku Wyższego Sądu Dyscyplinarnego w celu wydania przez ten Sąd wyroku uchylającego orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego i przekazania sprawy do ponownego w celu rozpoznania odwołania Ministra Sprawiedliwości.

W skardze wskazano, iż tryb skazania obwinionego w pierwszej instancji został oparty o treść art. 387 § 1 K.P.K., który należy uznać za jeden z trybów konsensualnych. Zgodnie z art. 447 K.P.K. § 5 K.P.K. w zw. z art. 76 u.r.p. zarzut rażącej niewspółmierności kary nie może być zostać podniesiony w środku zaskarżenia. Zatem uwzględniając odwołanie oparte na zarzucie rażącej niewspółmierności kary Wyższy Sąd Dyscyplinarny wydał swe orzeczenie reformatoryjne z rażąco obrazą prawa procesowego. Ponadto podniesiono, iż nawet gdyby przyjąć dopuszczalność podjęcia przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzeczenia zmieniającego na niekorzyść obwinionego w oparciu o art. 440 K.P.K. to winno być wydane wyłącznie orzeczenie o charakterze kasatoryjnym. Wydanie orzeczenia zmieniającego na niekorzyść obwinionego w istocie rzeczy było naruszeniem jego prawa do obrony. Zastosowanie orzeczenia zmieniającego uprzednio wydane orzeczenie w trybie konsensualnym uniemożliwiłoby możliwość weryfikacji jego treści poprzez możliwość kontroli w drugiej instancji. Tym samym, takie orzeczenie w sposób ewidentny narusza prawo obwinionego do obrony a obu stronom możliwość wniesienia środka zaskarżenia w trybie dwuinstancyjnym.

Wyrokiem z dnia 4 października 2017 r. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych z dnia 31 marca 2017 r. i sprawę przekazał Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W uzasadnieniu wskazano, iż Minister Sprawiedliwości mógł wnieść odwołanie od orzeczenia wydanego w trybie konsensualnym z zarzutem rażącej niewspółmierności kary, jako że nie był związany ograniczeniem wynikającym z treści art. 447 § 5 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p.

Ponadto wskazano, iż należało przyznać rację skarżącemu, że w realiach procesowych niniejszej sprawy wydanie orzeczenia reformatoryjnego, zaostrzającego wymierzoną w pierwszej instancji karę nie było dopuszczalne. W sytuacji, gdy wyrok został wydany w trybie konsensualnym, a odwołanie na niekorzyść obwinionego złożył Minister Sprawiedliwości, a więc uprawniony podmiot nie będący stroną konsensusu.

W ocenie Sądu Najwyższego tylko wydanie orzeczenia kasatoryjnego (przed Wyższy Sąd Dyscyplinarny), gwarantuje zachowanie w stosunku do stron uczestniczących w konsensusie zasad rzetelnego procesu. Z tego zatem tylko względu Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych, by ten rozpoznając odwołanie Ministra Sprawiedliwości wydał rozstrzygnięcie respektujące gwarancje procesowe wynikające z zasady dwuinstancyjności postępowania dyscyplinarnego, co oznacza przede wszystkim, że w razie podzielenia zasadności przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny argumentacji przytoczonej w odwołaniu, koniecznym jest uchylenie zaskarżonego orzeczenia ponowne rozpoznanie sprawy w pierwszej instancji (oczywiście w zaskarżonym zakresie).

Wyższy Sąd Dyscyplinarny zważył co następuje:

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych, z uwagi na podzielenie, co do zasady argumentacji wskazanej w odwołaniu Ministra Sprawiedliwości w zakresie rażącej niewspółmierności orzeczonej przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny w Warszawie wobec obwinionego kary, uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał – w zaskarżonym zakresie- do ponownego rozpoznania Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny winien przy ponownym rozpoznaniu zbadać szczegółowo wszystkie okoliczności zdarzeń będących postawą wniosku o ukaranie, ze szczególnym uwzględnieniem roli obwinionego przy popełnieniu przestępstwa na szkodę pokrzywdzonego. Ponadto Sąd ten powinien przeanalizować argumenty podniesione w odwołaniu Ministra Sprawiedliwości, w szczególności w aspekcie stopnia winy i społecznej szkodliwości popełnionego przez obwinionego czynu, jak również w kontekście ustawowych wymagań stawianych radcom prawnym.

Na marginesie Wyższy Sąd Dyscyplinarny wskazuje, iż postępowanie karne oraz postępowanie dyscyplinarne są to dwa odrębne postępowania, z których każde ma odrębne cele, stąd też nie sposób podzielić poglądów obwinionego, iż w przedmiotowej sprawie przy orzekaniu kary za popełniony przez obwinionego delikt dyscyplinarny (który jest jednocześnie przestępstwem) należy sumować orzeczoną przez sąd karny – zakaz wykonywania zawodu radcy prawnego i adwokata przez okres 3 lat z karą zawieszenia wykonywania zawodu na okres 1,5 roku orzeczoną w postępowaniu dyscyplinarnym.

O kosztach postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie rozstrzygnięto na podstawie art. 70⁶ ust. 1 - 3 ustawy o radcach prawnych.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w sentencji.